

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 10/2011-60

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. marca 2011 v pléne zloženom z predsedu Milana Ľalíka a zo sudcov Jána Auxta, Petra Brňáka, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Juraja Horvátha, Jána Lubyho, Lajosa Mészárosa, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti M. K., Č., zastúpeného advokátom JUDr. S. K., V., ktorou namieta neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce Čičava konaných 27. novembra 2010, za účasti Ing. L. K., Č., takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. K. z a m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. decembra 2010 doručená sťažnosť M. K., Č. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. S. K., V., ktorou podľa čl. 129 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) namietal nezákonnosť a neústavnosť volieb starostu obce Čičava konaných 27. novembra 2010.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ kandidoval na starostu obce Čičava vo voľbách do orgánov miestnej samosprávy konaných 27. novembra 2010. Podľa zverejnených výsledkov získal 197 z 570 odovzdaných platných hlasov, čiže viac ako 10 % hlasov ustanovených podľa § 59 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na získanie aktívnej legitímácie na podanie sťažnosti. Sťažnosť smeruje proti kandidátovi na starostu Ing. L. K. (ďalej len „odporca“), ktorý získal vo voľbách 200 hlasov a bol zvolený za starostu obce. Medzi sťažovateľom a víťazným kandidátom bol teda rozdiel 3 hlasy.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti namieta predovšetkým tieto skutočnosti:

1. Poškodenie svojho základného práva na slobodný prístup k voleným funkciám tým, že „víťazný kandidát na starostu obce získaval hlasy oprávnených voličov v rozpore s Ústavou SR a tiež v rozpore so zákonom č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov. ...

Protikandidát sťažovateľa... podľa zistení sťažovateľa poskytoval za odovzdanie hlasu jemu finančnú odmenu a to 30 eur v hotovosti. Vyplácanie finančnej odmeny menovaným protikandidátom bolo vykonávané priamo v deň volieb 27. 11. 2010 a to v obci Čičava – v priestore podnikateľskej prevádzky pohostinstva, ktoré je v súčasnosti prevádzkované blízkou osobou protikandidáta – pani M. K., miesto podnikania: Č.

Voliči v predmetnom volebnom obvode boli od stredy 24. 11. 2010 zo strany protikandidáta a osôb ním poverených oboznamovaní s tým, že v deň volieb bude v priestoroch pohostinstva (adresa: Č.) vyplácanie finančnej odmeny vo výške 30 eur za každý odovzdaný hlas pre kandidáta L. K.

Cieľovou skupinou týchto aktivít... boli občania – voliči rómskej národnosti, ktorí bývajú v Obci Č., a ktorí sú vzhľadom na svoje slabé sociálne pomery vhodnou a ľahko ovplyvniteľnou cieľovou skupinou takýchto nekalých aktivít v čase volieb. ...

2) K ďalšiemu závažnému porušeniu zákonnosti volieb do orgánov miestnej samosprávy došlo pri porušení ustanovenia § 36 zákona č. 346/1990 Zb.

Protikandidát L. K. je aj súčasným starostom Obce Čičava vo volebnom období 2006 – 2010. Ako starosta obce má prístup do budovy obecného úradu, kde sa nachádzala aj volebná miestnosť, a kde okrsková volebná komisia vykonávala aj sčítanie hlasov.

Po ukončení hlasovania, ale ešte pred tým, ako boli riadne sčítané hlasy, bol v miestnosti, kde prebiehalo sčítavanie hlasov, prítomný menovaný L. K. O tejto skutočnosti sa sťažovateľ dozvedel tak, že mu to oznámil člen okrskovej volebnej komisie – pani T. J., bytom Č. Takto došlo k porušeniu ustanovenia § 36 zákona 346/1990 Zb., čo spôsobuje nezákonnosť volieb.

3) Samotné zistené výsledky volieb naznačujú, že pri sčítavaní hlasov mohlo dôjsť k úmyselným manipuláciám.

Víťazný kandidát L. K. získal 200 hlasov, sťažovateľ M. K. získal 197 hlasov...

Podľa údajov Štatistického úradu SR bolo odovzdaných 590 hlasovacích lístkov a ako platných bolo vo voľbe starostu vyhodnotených 570 hlasov. 17 hlasov bolo označených za neplatných, 2 hlasovacie lístky boli prázdne bez označenia kandidáta a jedna obálka bola prázdna bez hlasovacieho lístka.

Aj prítomnosť jednej prázdnej obálky medzi odovzdanými hlasmi naznačuje, že dochádzalo k manipulácii volieb, nakoľko prázdnu obálku podľa všeobecne známych postupov ovplyvňovaného hlasovania odovzdáva do volebnej urny prvý volič v tzv. rade voličov, ktorý vhadzuje do urny prázdnu obálku a nevyplnený lístok odnáša so sebou mimo hlasovacej miestnosti, kde ho odovzdáva manipulátorovi volieb, ktorý na lístku označí želaného kandidáta a takto označený lístok podáva druhému v tzv. rade voličov, ktorý do obálky vloží vopred označený lístok a svoj neoznačený lístok podáva vonku manipulátorovi, ktorý ho znova želane označí a podáva ďalšiemu v rade voličov.

4) Podozrenia z marenia a ovplyvňovania slobodného priebehu volieb do orgánov miestnej samosprávy vyjadrili aj ostatní kandidáti na starostu Obce Čičava, a to konkrétne: Š. S. a M. N.“

Sťažovateľ vzhľadom na tieto okolnosti navrhuje, aby ústavný súd podľa § 63 ods. 1 písm. a) a písm. b) zákona o ústavnom súde takto rozhodol:

„a) vyhlasuje voľby starostu Obce Čičava vo volebnom obvode obce Čičava konané dňa 27. 11. 2010 za neplatné.

b) zrušuje výsledok volieb starostu Obce Čičava vo volebnom obvode obce Čičava konaných dňa 27. 11. 2010.“

Sťažovateľ priložil k sťažnosti splnomocnenie pre advokáta na svoje zastupovanie v konaní pred ústavným súdom, výňatok zo zoznamu kandidátov na starostu, výňatok zo zoznamu zvolených starostov obcí a čestné vyhlásenie A. M., Č.

Ústavný súd prijal sťažnosť uznesením č. k. PL. ÚS 10/2011-10 z 12. januára 2011 na ďalšie konanie. O prijatí sťažnosti ústavný súd informoval odporcu a zároveň mu oznámil, že má možnosť vyjadriť sa k sťažnosti.

Odporca doručil ústavnému súdu 21. januára 2011 svoje vyjadrenie k sťažnosti (ku ktorému pripojil celkom 18 príloh), v ktorom okrem iného uviedol:

„V prvom rade Vám chcem oznámiť, že nie som si vedomý žiadnych skutočností z mojej strany, ktoré by mohli narušiť a ovplyvniť priebeh volieb starostu Obce Čičava konaných dňa 27. 11. 2010 v Obci Čičava. Mám za to, že skutočnosti, ktoré uvádza sťažovateľ vo svojom podaní, nie sú v súlade s objektívnou realitou a nezakladajú sa na pravde. Prehlasujem, že som nijakým spôsobom neporušil Ústavu Slovenskej republiky, ústavné zákony, zákony a ostatné všeobecne záväzné právne predpisy, a preto sa domnieval, že voľby starostu Obce Čičava v Obci Čičava prebehli v súlade s existujúcimi pravidlami a zákonnými ustanoveniami platnými na území Slovenskej republiky.“

Odporca vo svojom vyjadrení poukázal na niektoré okolnosti týkajúce sa vzťahov v obci Čičava, ďalej na opatrenia, ktoré v súvislosti s konaním volieb v obci Čičava vykonal, a tiež predložil vyhlásenia viacerých obyvateľov obce Čičava v dňoch nasledujúcich po voľbách, pričom okrem iného uviedol:

«Sám sťažovateľ je rómskej národnosti a má podľa mojich vedomostí na dosah na to, aby rómsky voliči hlasovali za neho. To znamená, že nie ja, ale predovšetkým sťažovateľ mohol ovplyvniť voľby prostredníctvom „kúpených“ hlasov od voličov rómskej národnosti. Žije medzi nimi a je jedným z nich. Už pred voľbami mi bola známa skutočnosť, že voľby na starostu obce Čičava budú napadnuté sťažnosťou na Ústavnom súde Slovenskej republiky.

Táto skutočnosť mi bola známa od 09. 09. 201. Dozvedel som sa ju od V. G., bytom Č., ktorý mi oznámil, že ho stretla M. Š. a žiadala ho aby svedčil na polícii, že počas volieb budem dávať 30 eur v hotovosti za každý hlas. On svedčiť odmietol. Z tohto dôvodu so zo svojej strany urobil opatrenia, aby nemohli ani vzniknúť podozrenia o ovplyvňovaní voličov. Tieto opatrenia spočívali najmä v tom, že:

- V období od 25. 11. 2010 do 30. 11. 2010 som čerpal dovolenku a v Obci Čičava som sa nezdržoval,

- V deň volieb dňa som mal uzamknutý svoj rodinný dom a okrem mojej manželky Bc. M. K., môjho syna M. K., mojej príbuznej pani M. M., bytom Ž. a mňa sa v mojom dome nikto iný nenachádzal a počas dňa som neprijal žiadnu návštevu,

- Prevádzkovateľka baru Bc. M. K. oznámila Obci Čičava dňa 19. 11. 2010 písomne, že bar M. bude uzatvorený v dňoch od 24. 11. 2010 do 27. 11. 2010,

- Odo dňa 02. 11. 2010 som sa nezúčastňoval rozdelenia práce na malých obecných službách, pretože tieto práce vykonávajú občania rómskej národnosti. Nezúčastňoval som sa tohto rozdelenia aby nevznikli pochybnosti, že pri tom vykonávam agitáciu vo svoj prospech. Taktiež som sa nezúčastňoval kontroly vykonávania týchto prác. Tvrdenie sťažovateľa, že im znížim sociálne dávky je vyslovene zavádzajúce, pretože tieto sociálne dávky, ich výška vyplýva priamo zo zákona pri splnení zákonom stanovených podmienok.

Prehlasujem na svoju česť, že som nikomu nedával žiadne finančné prostriedky za to, aby ma volili do funkcie starostu Obce Čičava. Taktiež moja manželka Bc. M. K. nedávala a ani žiadne iné osoby nedávali v mojom mene žiadne finančné prostriedky za to, aby ma volili do funkcie starostu Obce Čičava.»

Odporca vo svojom vyjadrení reagoval tiež na tvrdenie sťažovateľa, „... že po ukončení hlasovania, ale ešte predtým, ako boli riadne sčítané hlasy, bol v miestnosti, kde prebiehalo sčítavanie hlasov, prítomný menovaný L. K...“, keď uviedol: „Takéto tvrdenie je lžou. V čase sčítavania hlasov som nebol vo volebnej miestnosti...“.

Odporca vo svojom vyjadrení v tejto súvislosti poukázal na „čestné vyhlásenie“ predsedníčky volebnej komisie pani M. O. z 18. januára 2011, z ktorého vyplýva, že „... Volebná komisia bola 11 členná a zapisovateľka. Vo volebnej miestnosti kde sa sčítavali

hlasy nebol prítomný p. Ing. L. K. - kandidát na starostu obce a zároveň starosta obce Čičava. Týmto chcem zdôrazniť, že nedošlo k porušeniu § 36 zákona 346/1990 Zb. Ako predsedníčka volebnej komisie dozerala som na priebeh volieb ako aj na sčítavanie hlasov a nezistila som žiadne úmyselné ani neúmyselné manipulácie pri sčítavaní hlasovacích lístkov. Túto pravdu som ja ako aj všetci prítomní členovia volebnej komisie a zapisovateľka potvrdili svojim podpisom na zápisnici okrskovej volebnej komisie o hlasovaní vo voľbách do obecného zastupiteľstva a voľbách starostu obce...“.

Odporca rovnako poukázal aj na „čestné vyhlásenie“ M. F. z 20. januára 2011, ktorý bol, ako uvádza odporca, „... nominovaný za člena volebnej komisie sťažovateľom...“, z ktorého vyplýva, že „Vo volebnej miestnosti to je miestnosť KD (kultúrny dom, pozn.) kde sa vykonávalo aj sčítavanie hlasovacích lístkov nebol prítomný p. Ing. L. K.- kandidát na starostu obce a zároveň starosta obce Čičava... Nezistil som žiadne úmyselné alebo neúmyselné manipulácie pri sčítavaní hlasov vo volebnej miestnosti.“.

V ďalšej časti svojho vyjadrenia odporca k sťažovateľom namietanej skutočnosti, že „... samotné zistené výsledky volieb naznačujú, že pri sčítavaní hlasov mohlo dôjsť k úmyselným manipuláciám. Víťazný kandidát L. K. získal 200 hlasov, sťažovateľ M. K. získal 197 hlasov...“, uviedol:

„Spôsob ako sa sčítavali hlasy vysvetlila dostatočným spôsobom predsedníčka volebnej komisie pani M. O. Z jej čestného prehlásenia si dovoľím odcitovať nasledovné: *Nakoľko už pred voľbami nám bolo avizované, že bude podaná sťažnosť na Ústavný súd, dôsledne som uvážila všetky postupy sčítavania hlasov a zabezpečila opatrenia, aby nemohlo vzniknúť ani len podozrenie s manipuláciou a dopisovaním hlasov na volebné lístky.*“

Pokiaľ ide o tvrdenie uvádzané sťažovateľom týkajúce sa techniky ovplyvňovania volieb odporcom, odporca sa domnieva, „že... *taký detailný popis techniky ovplyvňovania výsledkov volieb mohol podať len ten, kto túto techniku využil*“.

V závere svojho vyjadrenia sa odporca vyjadril ku skutočnosti uvádzanej sťažovateľom, že podozrenia z marenia a ovplyvňovania slobodného priebehu volieb do orgánov miestnej samosprávy vyjadrili aj ostatní kandidáti na starostu obce Čičava (Š. S. a M. N.).

„Je mi známa skutočnosť, že menovaní neúspešní kandidáti podali podnet na políciu. Taktiež je mi známa skutočnosť, že ich trestné oznámenie bolo odmietnuté ako nedôvodné. V tejto súvislosti chcem zdôrazniť, že Š. S. a M. N. majú dlhodobo voči mne nepriateľský vzťah, ktorý sa vyhrotil aj tým, že nedostali dôveru občanov v prípade volieb starostu Obce Čičava. S touto skutočnosťou sa nevedia vysporiadať iným spôsobom ako mojím osočovaním.

... v tom prípade sa opakuje scenár z roku 2006, kedy pani N. napadla výsledky volieb na Ústavnom súde Slovenskej republiky spis. zn.: Rvp 1874/06. ...

Z dôvodu, že mám podozrenie na porušenie zákonov samotným sťažovateľom, podal som dňa 18. 11. 2011 na Krajské riaditeľstvo PZ v K. trestné oznámenie. Vec sa vedie pod spis. zn.: BPK-KE-OZN-16/2011.“

II.

Dokazovanie

Ústavný súd vykonal vo veci dokazovanie oboznámením sa s písomnými podaniami sťažovateľa a odporcu doručenými ústavnému súdu, s obsahom listín predložených v prílohe k týmto podaniam vrátane volebnej dokumentácie a vypočul svedkov k okolnostiam priebehu volieb, ktoré tvoria podstatu sťažnosti. Ústavný súd sa tiež oboznámil s obsahom vyšetrovacieho spisu Prezídia Policajného zboru, Úradu boja proti korupcii, odboru boja proti korupcii Východ v K. sp. zn. ČVS: PPZ-119/BPK-V-2008 a s obsahom uznesenia Obvodného oddelenia Policajného zboru V. (ďalej len „Obvodné oddelenie Policajného zboru“) sp. zn. ČVS: ORP-20/VT-VT-2011.

a) Listinné dôkazy

Obsahom listín priložených sťažovateľom k sťažnosti ako dôkaz bola aj listina zo 6. decembra 2010 označená ako „čestné vyhlásenie“ s označením, že je pre M. K.,

kandidáta na starostu obce, v ktorom obyvateľka obce Čičava A. M. okrem iného uviedla, že pri vykonávaní voľby nekonala slobodne, ale pod vplyvom snahy o získanie sumy 30 €, a že 27. novembra 2010 od odporcu potom, ako mu oznámila, že ako odovzdala vo volebnej miestnosti svoj hlas a komu, dostala (od odporcu, pozn.) v hotovosti 30 €. Podpis A. M. na čestnom vyhlásení nie je úradne overený.

K svojmu písomnému vyjadreniu doručenému ústavnému súdu 21. januára 2011 priložil odporca:

- svoj dovolenkový lístok z 24. novembra 2010, z ktorého vyplýva, že v dňoch 25. – 30. novembra 2010 čerpal dovolenku,
- oznámenie manželky Bc. M. K., majiteľky baru – M., z 19. novembra 2010, že bar M. bude pre verejnosť od 24. novembra až do 27. novembra 2010 do 20:00 h pre verejnosť uzavretý,
- vyhlásenie odporcu z 13. septembra 2010, o. i. aj o tom, že opisuje rozhovor s V. G., ktorého mala osloviť 9. septembra 2010 M. Š., či by nesvedčil na políciu, že počas volieb, ktoré budú do samosprávy 27. novembra 2010, dával odporca 30 € za hlas a najlepšie v pohostinstve,
- čestné vyhlásenie M. K., syna odporcu, zo 17. januára 2011, že 27. novembra 2010 bol celý deň doma so svojím otcom, mamou a M. M., len okolo obeda bola voliť celá rodina; nikto k nim na návštevu neprišiel,
- čestné vyhlásenie M. M. zo 17. januára 2011 o tom, že celý deň bola na návšteve u M. a L. K. a že celý deň za pánom K. a pani K. nikto neprišiel.

Ďalšími prílohami sú 2 listiny zo 17. januára 2011 označené ako „*Čestné vyhlásenie*“, obsahom ktorých sú zhodné tvrdenia občanov obce I. G. a D. J., v zmysle ktorých im odporca 2. novembra 2010 oznámil, že sa od tohto dátumu „... *nebude osobne zúčastňovať rozdeľovania obecných služieb ani kontrolovať pracovníkov...*“, aby neovplyvňoval voličov v obci.

V ostatných častiach uvedené prílohy označené ako „*Čestné vyhlásenia*“ jednotlivo podpísané M. O., I. G., I. G., K. D., B. J., M. F. – členmi volebnej komisie a M. J. –

zapisovateľkou volebnej komisie, ktoré obsahujú zhodné tvrdenia, v ktorých vyhlasujú, „... že vo volebnej miestnosti kde sa vykonávalo sčítavanie hlasovacích lístkov nebol prítomný p. Ing. L. K. – kandidát na starostu obce a zároveň starosta obce Čičava“ a že nezistili „... žiadne úmyselné ani neúmyselné manipulácie pri sčítavaní hlasov vo volebnej miestnosti“; taktiež sú na nich úradne overené podpisy.

Ďalšie čestné vyhlásenie, ktoré bolo priložené k vyjadreniu, bolo čestné vyhlásenie odporcu o tom, že v deň konania volieb 27. novembra 2010 v čase okolo 22:00 h sa nemohol „*telefonicky spojiť s OcÚ ani volebnou komisiou. Bol som na dovolenke a nemal som prehľad ako je zabezpečený odvoz volebných materiálov do V. Z uvedeného dôvodu som išiel skontrolovať či je auto pristavené pri budove kde sa konali voľby. Nakoľko pri budove kde sa konali voľby nebolo pristavené auto na odvoz volebných materiálov tak som si myslel, že komisia s výsledkami už odišla do V. a ja som následne považoval za potrebné overiť ako to vlastne je. Mal som vo vrecku kľúče od vchodu na OcÚ. Bol som prítomný iba na schodišti OcÚ a stretol som tam p. F., ktorý niesol škatuľu z vrchu a z dola schodišťa šla p. J. – tejto som sa spýtal či komisia má zabezpečené auto na odvoz volebných materiálov do V., ona mi povedala, že auto je zabezpečené a ja som odišiel hneď domov. V budove som mohol byť v čase asi 22.30 hod. a zdržal som sa najviac 1 minútu.*“.

Odporca priložil tiež dve rukou napísané a ním podpísané „*čestné vyhlásenia*“ z 30. novembra 2010, obsahom ktorých je opis skutočností týkajúcich sa kandidatúry sťažovateľa vo voľbách starostu v obci Čičava konaných 27. novembra 2010 a opis skutočností týkajúcich sa vedenia volebnej kampane v obci Čičava „*17 dní pred začiatkom volieb, ako aj počas moratória, zo strany mojich protikandidátov, ako aj zo strany mojej*“.

Počas výsluchu predložil odporca ústavnému súdu ako dôkaz svoje ďalšie dve „*čestné prehlásenia*“ s úradne overenými podpismi. V čestnom vyhlásení z 2. februára 2011 opisuje odporca svoje stretnutie s M. Š., ktorá ho v tento deň navštívila na obecnom úrade a požadovala „*rozhovor medzi štyrmi očami*“. Rozhovor sa napokon uskutočnil za prítomnosti M. J., D. J. a pracovníčky obecného úradu I. G. M. Š., o. i. odporcovi v rozhovore povedala, že „*p. K. M. a p. N. ju požiadali (keď sa dozvedeli, že dostala*

pozvánku na ústavný súd, že jej dajú 500 € keď bude svedčiť, že som pred voľbami dával po 30 €. A zároveň povedala, že p. M. A. chodí denne ku nej domov, aby ju zaučila ako má hovoriť ako svedok na Ústavnom súde dňa 7. 2. 2011. Povedal, že má vedomosť, že takú čiastku ponúkol aj G. V. za svedectvo že starosta obce dával peniaze pred voľbami.

Nakoniec ma požiadala, aby som jej dal peniaze, že si to potom zrazím z rodinných prídavkov.“.

V „čestnom prehlásení“ odporcu zo 4. februára 2011 opisuje odporca priebeh rozhovoru zo stretnutia so svedkyňou M. Š. 4. februára 2011. V tejto súvislosti uvádza:

«Dňa 4. 2. 2011 ma M. Š. pred 10 hod. stretla pred budovou nového obecného úradu. Žiadala odo mňa, aby som jej požičal peniaze, lebo nemá deťom čo dať jesť. Ak jej pomôžem, povi mi „niečo nového“. Na moju otázku, že jej vôbec nedôverujem, odpovedala, že M. K. jej a p. G. V. ponúkal 500 €, aby na Ústavnom súde tvrdili, že som dával po 30 € pred voľbami. Ešte sa ma spýtala, koľko je to v slovenských korunách. V stredu, t. j. 2. 2. 2011 zobral mňa a V. G., ktorý im ukázal moje čestné prehlásenie a povedal im čo majú hovoriť proti mne na Ústavnom súde, ktorý bude v pondelok v obci Čičava.»

b) Prepočet hlasovacích lístkov

Ústavný súd uskutočnil 7. februára 2011 na Obecnom úrade v Čičave prepočet hlasovacích lístkov zo zapečatenej volebnej dokumentácie z volieb starostu obce Čičava konaných 27. novembra 2010.

Prepočítania hlasovacích lístkov sa mali právo zúčastniť účastníci konania a ich právni zástupcovia. Túto možnosť využili sťažovateľ, ako aj odporca a ich právni zástupcovia.

Ústavný súd prepočítal všetky hlasovacie lístky kandidátov na starostu obce Čičava, vyhodnotil neplatné hlasovacie lístky a sporné hlasovacie lístky.

Sčítaním hlasovacích lístkov kandidátov na starostu obce Čičava ústavný súd zistil tento počet platných hlasovacích lístkov pre jednotlivých kandidátov:

P. č.	Kandidát	Výsledky volieb zistené ústavným súdom	Výsledky volieb podľa zápisnice OVK	Rozdiel
1.	M. J.	20	20	-
2.	L. K., Ing.	200	200	-
3.	M. K.	197	197	-
4.	M. N.	68	67	1
5.	Š. S.	86	86	-

Počet platných hlasovacích lístkov odovzdaných pre voľby starostu je 571 (údaj zo zápisnice okrskovej volebnej komisie je 570).

Z volebnej dokumentácie ústavný súd ďalej zistil, že vo voľbách starostu obce Čičava konaných 27. novembra 2010 získal odporca 200 platných hlasov a sťažovateľ 197 platných hlasov voličov, čo predstavuje rozdiel 3 hlasov.

Počet neplatných hlasovacích lístkov bol 19. Z uvedeného počtu neplatných hlasovacích lístkov boli

- dva hlasovacie lístky, na ktorých nebol zakrúžkovaný žiaden kandidát na starostu,
- šesť hlasovacích lístkov, kde boli označení 2 kandidáti na starostu,
- jeden hlasovací lístok, kde boli označení 3 kandidáti na starostu,
- jeden hlasovací lístok, kde pri kandidátoch na starostu č. 3 a č. 4 bol bolo zakrúžkovanie vykonané spôsobom, z ktorého nebolo zrejmé, či išlo o zakrúžkovanie kandidáta č. 3 alebo kandidáta č. 4,
- jeden hlasovací lístok, kde bolo zakrúžkované meno a priezvisko kandidáta na starostu č. 3 spolu s poradovým číslom a vekom a kandidát na starostu č. 4 bol zakrúžkovaný,
- jeden hlasovací lístok, kde bolo zakrúžkované meno a priezvisko kandidáta na starostu č. 3 a kandidát na starostu č. 4 bol zakrúžkovaný,

- jeden hlasovací lístok, kde kandidát na starostu č. 4 bol označený zakrúžkovaním poradového čísla, ktoré bolo prečiarknuté, jeho meno a priezvisko bolo podčiarknuté a zároveň bol zakrúžkovaný jeho vek,

- jeden hlasovací lístok, kde meno a priezvisko kandidáta na starostu č. 2 bolo podčiarknuté,

- jeden hlasovací lístok, kde pri kandidátovi na starostu č. 2 bol označený zakrúžkovaním jeho titul,

- jeden hlasovací lístok, kde pri kandidátovi na starostu č. 4 bol označený zakrúžkovaním jeho vek,

- jeden hlasovací lístok, kde kandidát na starostu č. 2 bol zakrúžkovaný a kandidát na starostu č. 3 bol označený krížikom,

- jeden hlasovací lístok, kde kandidát na starostu č. 3 bol označený zakrúžkovaním poradového čísla a zároveň zakrúžkovaním jeho veku a poradové číslo kandidáta č. 4 bolo zaškrtnuté,

- jeden hlasovací lístok, kde kandidát na starostu č. 3 bol označený zakrúžkovaním poradového čísla a zároveň zakrúžkovaním jeho veku a vek kandidáta č. 4 bol podčiarknutý.

c) Výsluchy predvolaných svedkov

Ústavný súd 7. februára 2011 v súlade s § 31 ods. 1 zákona o ústavnom súde vykonal na Obecnom úrade v Čičave výsluch 12 svedkov, v rámci ktorého vypočul Š. S., M. N., Bc. M. K., A. M., T. J., M. O., P. B., V. G., M. Š., Mgr. K. D., M. J. a I. G.

Svedkovia v súvislosti s voľbami starostu v obci Čičava konanými 27. novembra 2010 k okolnostiam, ktoré uviedol vo svojej sťažnosti sťažovateľ a odporca vo svojom vyjadrení, uviedli:

Svedkyňa M. O. (predsedníčka volebnej komisie) k priebehu volieb uviedla, „... že počas volieb nedošlo k žiadnym rušivým javom... ona nemohla potvrdiť, že by niekto manipuloval voľby“. Ku skutočnosti tvrdenej sťažovateľom, že pri sčítavaní volebných hlasov mal byť prítomný odporca, uviedla, že „... pri sčítavaní hlasov bola len volebná komisia v počte 11 členov a zapisovateľka. Ing. K. vo volebnej miestnosti nevidela“. Ďalej

uviedla, že ju ako predsedníčku volebnej komisie „... osobne nikto nekontaktoval pred voľbami, iba listom...“ z 24. novembra 2010, ktorý počas výsluchu predložila ústavnému súdu ako dôkaz, obsahom ktorého je tvrdenie „anonyma“, že voľby starostu v obci Čičava naplánované na 27. november 2010 budú manipulované. Svedkyňa ďalej uviedla, že sa nezúčastnila na pohostení, ktoré mal podľa tvrdení sťažovateľa usporiadať odporca v deň volieb. K sčítaniu hlasovacích lístkov svedkyňa uviedla, „... že v jednej obálke boli dva hlasovacie lístky na starostu a v jednej obálke bol jeden lístok na starostu“, pričom v tejto súvislosti uviedla „... že obálky boli v poriadku a že započítali aj dva hlasovacie lístky, ktoré boli v jednej obálke“. K tvrdeniu sťažovateľa o manipulácii voličov svedkyňa uviedla, „... že všeličo sa rozpráva pred voľbami a že sa hovorilo všetko možné sa rozprávalo a vie aká je situácia v Čičave a myslí si, že ak to bude pokračovať takto ďalej, tak nikto nebude vo volebnej komisii a ten, kto chce podvádzať, nech to tak robí, aby na nikoho nehádzal špinu“. K tvrdeniu sťažovateľa, že niektorá obálka bola bez hlasovacieho lístka, uviedla, „... že si nepamätá“.

Svedkyňa Mgr. K. D. (členka volebnej komisie) k priebehu volieb uviedla, že „... pri sčítavaní neboli žiadne problémy, mali vytvorené dvojice, kto bude aké lístky sčítavať. Celá komisia rozhodovala, že ktorý lístok je neplatný alebo sporný.“. K tvrdeniu sťažovateľa o kupovaní hlasov voličov svedkyňa uviedla, „... že o kupovaní hlasov vie z počutia, vie, že od roku 2006 boli všelijaké klamstvá, že ona je na vine, že nevyhrala voľby p. N., p. N. podala žiadosť na komisiu, prišla s listom za svedkyňou, aby jej predložila volebnú dokumentáciu, ale svedkyňa jej ju nikdy nevydala a po celý čas ju p. N. obviňovala z manipulovania volieb“. K tvrdeniu sťažovateľa, že niektorá obálka bola bez hlasovacieho lístka, uviedla „... že v jednej obálke chýbal lístok na starostu a v ďalšej obálke boli dva lístky na starostu“.

Svedkyňa T. J. (členka volebnej komisie) uviedla, že členkou volebnej komisie bola prvýkrát. „Nemala s čím porovnávať, ale nič zvláštne sa počas volieb nedialo.“ Svedkyňa si nepamätala, že by vo volebnej miestnosti pri sčítavaní hlasov bol prítomný niekto iný okrem volebnej komisie. Ona osobne nikoho nevidela. Ku skutočnosti, že v miestnosti, kde prebiehalo sčítavanie hlasov (a dozvedel sa to sťažovateľ od svedkyne), videla odporcu,

svedkyňa uviedla, že *«ona osobne p. Ing. K. nevidela. Nieкто povedal, že tam bol, ale ona ho osobne nevidela,... že p. D. povedala iba, že videla obecné auto p. K. („čo tu robí auto p. K.?“).»*. K sčítaniu hlasovacích lístkov svedkyňa uviedla, *„... že počítala hlasy p. N., potom počítala obálky, kontrolovala obálky, či obsahujú pečiatku. Boli tam lístky, ktoré boli zle zakrúžkované, potom vyhodnotili, že dva hlasy boli sporné, a pridali sa pánovi K. po porade celej volebnej komisie. Boli tam aj také, kde boli označení traja kandidáti – sama svedkyňa takú obálku otvorila.“*.

Svedkyňa I. G. (členka volebnej komisie) vo svojej výpovedi k priebehu volieb uviedla, že sa ich zúčastnila ako členka volebnej komisie viackrát. Rovnako uviedla, že v priebehu volieb neboli žiadne problémy so schránkou alebo so sčítavaním hlasov. K tvrdeniu sťažovateľa o kupovaní hlasov voličov svedkyňa uviedla, *„...že jej nikto o tom nehovoril. Vypláca dávkky, hovorilo sa o tom, takže počuť počula, ale nevie, kto to hovoril.“*. Svedkyňa sa tiež vyjadrila k čestnému vyhláseniu M. Š. z 2. februára 2011, keď uviedla, *„... že áno, ona sa dostavila na obecný úrad a začala hovoriť to, čo je v tom čestnom vyhlásení. Sedeli tam traja, ona, p. starosta, p. J., p. J., ona chcela dačo so starostom, tak oni tam sedeli a ona hovorila... starosta písal obsah tohto čestného prehlásenia. Ona mu overovala iba ten podpis.“*. Na záver svojej výpovede uviedla, že je odporcova sesternica.

Svedkyňa M. J. (zapisovateľka volebnej komisie) vo svojej výpovedi k priebehu volieb uviedla: *„... načítali sa obálky, bolo ich presne 590, rozdelili sa lístky na poslancov a starostov, pred otvorením boli uzavreté všetky nepoužité materiály, dali preč mobily, všetci sedeli pri jednom stole, každý každého videl, kým sa nespísala zápisnica, nikto sa od stola nepohol. V jednej obálke boli dva hlasovacie lístky na starostu a jeden hlasovací lístok chýbal na starostu v jednej obálke. Počet lístkov a obálok súhlasil. Nikto nenamietal počas sčítavania absolútne nič. Každá dvojica mala perá inej farby, na tie dvojhárky p. J., poverený za aktívne sčítavanie hlasov, vpísal na dvojhárok čísla, kto koľko hlasov získal“*. Ku skutočnosti tvrdenej sťažovateľom, že pri sčítavaní volebných hlasov mal byť prítomný odporca, uviedla, že *„... p. J. a p. F. hľadali krabicu, ona šla pre ňu a p. starosta bol na schodisku, položil im otázku, či majú zabezpečené auto na odvoz volebnej dokumentácie. Spýtal sa, otočil sa a odišiel. Vo volebnej miestnosti nebol.“*.

Svedok Š. S. (kandidát na starostu) vo svojej výpovedi k priebehu volieb uviedol, „... že nemá dojem, že by bola snaha zmariť voľby. Na podnet p. M. sa zúčastnil stretnutia s p. M., v kancelárii p. V. s tým, že p. M. tvrdil, že disponuje veľkým počtom hlasov, navštívil už viacerých kandidátov; pán svedok na toto tvrdenie nijakým spôsobom nezareagoval a viac sa s ním ani nestretol.“. Ďalej uviedol, „... že priamo voľby nikto neovplyvňoval. O kupovaní hlasov voličov sa rozprávalo po celej obci, dôkazy na to nemá. Rozprávalo sa všetko možné.“. K tvrdeniu sťažovateľa, že v súvislosti s marením a ovplyvňovaním slobodných volieb podal trestné oznámenie, uviedol, „... že on trestné oznámenie nepodal“. K jeho prítomnosti v pohostinstve, ktoré prevádzkuje manželka odporcu, uviedol, „... že on ani nikto z jeho príbuzných nebol v tom pohostinstve“.

Svedkyňa M. N. (kandidátka na starostku) vo svojej výpovedi k priebehu volieb uviedla: „Tak ako voľby v roku 2006, 2008 a 2010 boli ovplyvňované, bola skupina sociálne slabších ľudí pod vplyvom a kupovali sa ich hlasy“, pričom konkretizovala osobu, ktorá mala byť podľa nej ovplyvňovaná, keď uviedla, „... že občianka A. M., aj ďalší, oni sa boja povedať, aby neboli napadnutí, aby z toho neboli vyvodzované ďalšie dôsledky“. K tvrdeniu sťažovateľa o kupovaní hlasov voličov svedkyňa uviedla, „... že to mal byť terajší starosta obce, ... bolo vyplácané po 30 eur.“. Svedkyňa ďalej uviedla, že „V 10. mesiaci, tento prípad podala aj na obvodnom oddelení PZ, navštívili ju Rómovia p. M. ml. a p. Z. T., že sa chcú porozprávať. Chceli ísť dnu, otvorene jej povedali, či chce vyhrať voľby, povedali jej, že jej môžu pomôcť vyhrať voľby. Na otázku ako jej môžu pomôcť, tak jej povedali, že tak, ako pomohli pred dvomi rokmi K. Povedal jej, že si vynášali Rómovia čisté lístky. Svedkyňa s návrhom J. M. ml. nesúhlasila, povedala, že nejde o čistú vec a podala trestné oznámenie na OO PZ V. Svedkyňa dala založiť do spisu uznesenie OO PZ V. a odvolanie voči tomuto uzneseniu a proti obsahu jej výsluchu, ktoré sa podľa nej nezakladá na pravde.“. V priebehu výsluchu predložila ústavnému súdu ako dôkaz listinu označenú ako „sťažnosť“, proti uzneseniu Obvodného oddelenia Policajného zboru sp. zn. ČVS: ORP-20/VT-VT-2011 z 1. februára 2011.

K priebehu volieb svedkyňa ďalej uviedla: „Po voľbách začiatkom januára, tu prítomný K. M. a ja sme sa stretli u p. V. – podnikateľa, bývalého zástupcu starostu, kde p.

K. povedal, že pred dvoma rokmi od p. K. zbral 50 000 Sk, aby dal svojej rodine po 500 Sk za jeden hlas, aby ho volili za starostu. Potvrdil jej to aj p. M. M. To takisto oznámila na OO PZ V., ktorý tento prípad dal na MV SR oddelenie boja proti korupcii K., vyšetroval to p. doktor O. Svedkyňa podotkla, že nikto, iba ona, bola tá čo dala oznámenie, p. K. vypočutý nebol, p. M. nebol, p. V. tiež nebol. Z Košíc dostala oznámenie, že sa to zamieta, bola napísaná sťažnosť – odvolanie proti tomuto uzneseniu. Svedkyňa ďalej uvádza, že v mestskej volebnej komisii bola p. K. N. z Čičavy, ktorá jej rozprávala, že pri sčítaní hlasov do budovy vošiel p. starosta. P. D. povedala, čo tu starosta chce. Zakrátko p. J. vyšla hore schodmi do kancelárie, hlasy ešte neboli sčítané, výsledky neboli zapísané do zápisnice o výsledku volieb.“

K jej vzťahu k svedkyni M. Š., ktorá v roku 2006 bola jednou z tých, ktorí povedali, že prijali sumu od odporcu ako kandidáta na starostu, uviedla, že k nej nemá žiaden vzťah. Svedkyňa vo vzťahu k tejto svedkyni ďalej uviedla, „... že keď bola starostka, tak áno, má veľa detí, a keď koncom mesiaca nemala na potraviny, tak svedkyňa, ako žena, ako matka, jej skutočne pomohla“.

Svedkyňa M. Š. (obyvateľka obce Čičava – volička) o svojom vzťahu k svedkovi V. G. uviedla, „... že je to jej bratranec“. K tvrdeniu sťažovateľa o kupovaní hlasov voličov svedkyňa uviedla, „... že dva mesiace pred voľbami bolo povedané, že starosta bude dávať peniaze, aby sa dostal za starostu“. Svedkyňa ďalej uviedla, „... že to bolo osobne povedané, bola pritom jej dcéra – 11 rokov mala, povedal to každému osobne. Povedal jej to za školou a išlo o 30 eur.“

K voľbám ďalej uviedla, „... že bola voliť doobeda, dala hlas za starostu, išla ku starostovi s A. M., V. G., ich sa pýtala, či dostali peniaze od neho, oni povedali, že áno. Ona potom išla sama, starosta bol vonku, povedala mu, že ho volila, dal jej peniaze a išla preč. Dal jej 30 eur. Oni odchádzali, ona prišla sama. Oni ju nečakali.“ K okolnostiam, za akých malo dôjsť k odovzdaniu peňazí, ďalej uviedla „... že jej deti, jej celá rodina, ona sa volá Š., išli aj K. aj G. a všetci dostali po 30 eur“. Svedkyňa sa tiež vyjadrila ku skutočnosti, že v roku 2007 vystupovala ako svedkyňa v konaní pred ústavným súdom, keď uviedla, „... že áno, bola a čistú pravdu povedala“. Svedkyňa ďalej uviedla, že odporca jej

v súvislosti s voľbami hrozil, „... že ak bude tvrdiť, že dával peniaze za voľby, tak ju dá do basy, bolo to asi pred tromi dňami“. V závere výsluchu svedkyňa uviedla, „... že aj jej deti zobrali od starostu peniaze za volenie“.

Svedok V. G. (obyvateľ obce Čičava – volič) k tvrdeniu sťažovateľa o kupovaní hlasov voličov uviedol, že „... Povedal starostovi, že M. Š. mu povedala pred mesiacom, že bude starosta dávať 30 eur pred voľbami. Vyšlo najavo, že si starosta kupoval hlasy. On s A. M., N. D., K. M. (manželka Š. M.), išli ku starostovi a dal im po 30 eur.“. K okolnostiam, za akých malo k tejto skutočnosti dôjsť, svedok uviedol, „... že si boli odvoliť a išli si k nemu po peniaze. Išli dole ku nemu, A. M. mu povedala, že ho volili a že si prišli po peniaze a dostali 30 eur. Iba na ich slovo to bolo. Iba mu oznámili, že ho volili, nijakým spôsobom nepožadoval preukázanie ich tvrdení.“. Svedok ďalej uviedol, „... že stretli M. Š. pri starom obecnom úrade, tiež si išla pre peniaze, lebo ona už vedela, že starosta bude dávať po 30 eur, vedela to už mesiac pred voľbami.“. Svedok ďalej uviedol, že odporca mu „... dal 30 eur, dal A. M., K. M., N. D., bolo to doobeda“.

Svedkyňa A. M. (obyvateľka obce Čičava – volička) k okolnostiam, za akých sa zúčastnila volieb, uviedla, „... že voliť bola okolo jedenástej, tak doobeda“. K tvrdeniu sťažovateľa o kupovaní hlasov voličov svedkyňa uviedla, „... že dostala 30 eur od p. K., boli na voľbách, a potom išla k nemu domov, povedala mu, že ho volila a on jej dal peniaze. Bola s ňou N. D. a K. M., L. G., spolu tam išli. Zazvonili mu a p. K. vyšiel, spýtal sa, či ho volili, dal im peniaze, on im veril, lebo to aj minulé volebné obdobie tak bolo. Čakali, kým im dá peniaze, a spolu odišli. Ona dostala 3x po 10 eur. Viacerí dostali, skoro celá osada to dostala. Boli 4 voliči, jeden bol Róm, pán starosta zostal starosta, lebo podplácal, len o to ide, že pán starosta podplácal. Nás je väčšina, viacej ako bielych.“.

Svedkyňa sa vyjadrila aj k jej čestnému vyhláseniu zo 6. decembra 2010, keď uviedla, „... že toto písal pán K. Ona to s ním písala a vie čo je tam napísané, a za týmto prehlásením si stojí.“. Ďalej uviedla, že odporca sa jej po podaní sťažnosti sťažovateľom na ústavnom súde vyhrážal, „... že za krivé svedectvo ju dá do basy“. K jej rodinným väzbám k sťažovateľovi uviedla, „... že s pánom K. nie je v žiadnom príbuzenskom vzťahu“.

Svedkyňa M. K. (obyvateľka obce Čičava – volička) vo svojej výpovedi uviedla, že je manželkou odporcu a prevádzkuje pohostinstvo v obci s názvom M., súčasne uviedla, že uvedené pohostinstvo „... ani cez moratórium nebolo otvorené a bolo zatvorené celý deň..., a že v ňom neprebíhala predvolebná kampaň“. K tvrdeniu sťažovateľa o kupovaní hlasov voličov svedkyňa uviedla, „... že sa dozvedala od manžela, že budú vyplácať nejakých 30 eur v ich bare, tak urobila opatrenia, dala oznámenie na obecný úrad, nebolo otvorené, dozvedela sa od manžela, že jemu to povedal L. G., že M. Š. ho žiadala, aby svedčil, že budú pred voľbami vydávané nejaké peniaze. Preto si dávala pozor, oznámila obecnému úradu, že pohostinstvo bude zatvorené. Všetky informácie vie sprostredkované – od manžela. Manžel mal dovolenku, v deň volieb boli doma, neotvárali nikomu, boli uzamknutí.“. V závere svojej výpovede uviedla, „... že voliť bola s manželom a asi okolo obeda“.

Svedok P. B. (Obvodné oddelenie Policajného zboru) vo svojej výpovedi ku skutočnosti, či prijal trestné oznámenie v súvislosti s voľbami starostu v obci Čičava uskutočnených 27. novembra 2010, uviedol, „... že v piatok pred voľbami prijal oznámenie od p. V. a vypočúval p. N. Trestné oznámenie bolo od p. V., ktorý mal podozrenie z kupovania hlasov rómskych občanov.“. Svedok ďalej uviedol, „... že vyšetrovanie je ukončené, nepreukázalo sa to, čo bolo podané...“, a bolo odložené. Svedok ďalej uviedol, že trestné oznámenie prijal od „... p. V. on osobne.“.

Rovnako uviedol, „... že od kolegu vie, že boli ďalšie trestné oznámenia. ... že kolega riešil iné trestné oznámenie od p. N.“ (toto konanie je t. č. v štádiu rozhodovania o podaní opravného prostriedku – sťažnosti p. N., pozn.).

d) Zistenia z vyšetrovacieho spisu

Ústavný súd sa oboznámil aj s obsahom vyšetrovacieho spisu vrátane uznesenia Obvodného oddelenia Policajného zboru sp. zn. ČVS: ORP-20/VT-VT-2011 z 1. februára 2011 (ktorého obsah tvoria aj záznamy z výsluchov J. M., Z. T. a L. K.), z ktorého okrem iného zistil, že trestné oznámenie podala 4. januára 2011 kandidátka na starostku obce Čičava pre voľby konané 27. novembra 2010, M. N., pre podozrenie z prečinu marenia prípravy a priebehu volieb a referenda podľa § 351 ods. 1 Trestného zákona. Trestné oznámenie bolo podľa § 197 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku odmietnuté, „*nakol'ko nie*

je dôvod na začatie trestného stíhania alebo na postup podľa § 197 ods. 2 Trestného poriadku“. V súčasnosti vec ešte nie je právoplatne skončená, pretože M. N. podala proti odmietnutiu jej oznámenia sťažnosť.

III.

Východiská pre rozhodnutie a závery ústavného súdu

A. Všeobecné východiská

Voľby sú všeobecne akceptovaným demokratickým prostriedkom pravidelného obnovovania verejnej moci občanmi, resp. presnejšie voličmi, t. j. osobami oprávnenými voliť podľa príslušných volebných prepisov.

Podľa čl. 129 ods. 2 ústavy ústavný súd okrem iného rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy. Z čl. 129 ods. 2 ústavy vyplýva oprávnenie, ako aj povinnosť ústavného súdu preskúmať na základe volebných sťažností tak ústavnosť, ako aj zákonnosť namietaných volieb.

Podľa čl. 30 ods. 1 prvej vety ústavy občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov.

Podľa čl. 30 ods. 3 ústavy volebné právo je všeobecné, rovné a priame a vykonáva sa tajným hlasovaním. Podmienky výkonu volebného práva ustanoví zákon.

Podľa čl. 30 ods. 4 ústavy občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám.

Podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach je ochrana základných práv zaručených v čl. 30 ústavy, t. j. predovšetkým aktívneho a pasívneho volebného práva. Ústava garantuje všetkým oprávneným voličom voliť svojich zástupcov do voľbami kreovaných orgánov verejnej moci (aktívne volebné právo), t. j. rozhodovať o personálnom,

resp. politickom zložení nimi volených orgánov verejnej moci (čl. 30 ods. 1 ústavy), pričom garantuje tiež všeobecnosť, rovnosť a priamosť volebného práva, ako aj jeho vykonanie tajným hlasovaním (čl. 30 ods. 3 ústavy). Zároveň ústava garantuje predovšetkým prostredníctvom čl. 30 ods. 4 možnosť (právo) občanov a vo vzťahu k voľbám orgánov územnej samosprávy aj cudzincov s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky (čl. 30 ods. 1 druhá veta ústavy) uchádzať sa o zvolenie do funkcie starostu obce alebo funkcie poslanca obecného zastupiteľstva za rovnakých podmienok [pasívne volebné právo (PL. ÚS 20/2011, m. m. PL. ÚS 18/07)].

Pod zákonnosťou volieb do orgánov územnej samosprávy treba rozumieť uskutočnenie volieb v súlade so všetkými dotknutými volebnými predpismi s právnou silou zákona (m. m. PL. ÚS 34/99 alebo PL. ÚS 82/07), pričom podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu zistená nezákonnosť volieb do orgánov územnej samosprávy musí byť v príčinnej súvislosti s takým následkom porušenia práv dotknutých osôb, ktoré je v konečnom dôsledku porušením volebného práva a jeho princípov (PL. ÚS 20/2011, m. m. PL. ÚS 21/94 alebo PL. ÚS 82/07).

Základným interpretačným pravidlom na zákony, ktoré bližšie upravujú výkon všetkých politických práv, je čl. 31 ústavy, podľa ktorého zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a uplatňovanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Ustanovenie čl. 31 ústavy má priamu spojitosť so všetkými politickými právami vyjadrenými v ústave a svojou povahou ovplyvňuje a predurčuje spôsob formovania politických síl v demokratickej spoločnosti. Slobodná súťaž politických síl nachádza svoj výraz predovšetkým vo voľbách a je základným predpokladom fungovania demokratického štátu (mutatis mutandis napr. PL. ÚS 19/98 alebo PL. ÚS 82/07).

Podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd

- a) vyhlásiť voľby za neplatné,
- b) zrušiť napadnutý výsledok volieb,
- c) zrušiť rozhodnutie volebnej komisie a vyhlásiť za zvoleného toho, kto bol riadne zvolený,

d) sťažnosť zamietnuť.

Právomoc ústavného súdu zrušiť výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu uplatní len vtedy, ak k porušeniu zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Na uplatnenie tohto oprávnenia ústavného súdu sa však vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb (napr. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 50/99, PL. ÚS 5/03, PL. ÚS 82/07). Každé porušenie zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „volebný zákon“ alebo „zákon o voľbách“) nevyvoláva nevyhnutne neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta. Ústavný súd každý prípad posudzuje materiálne, prihliada pritom tak na účel a zmysel volebného zákona, ako aj na princípy uznávané demokratickými štátmi. Neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta môže spôsobiť len také porušenie volebného zákona, ktoré už spochybňuje výsledky volieb a ktoré odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov (PL. ÚS 20/2011).

Vo všeobecnosti platí, že k tomu, aby ústavný súd vyhovel volebnej sťažnosti, musia byť splnené tri základné predpoklady: a) zistenie protizákonnosti volieb, t. j. porušenie zákonov upravujúcich organizáciu a priebeh volieb, príp. zákonov bezprostredne s nimi súvisiacich, b) príčinná súvislosť medzi zistenou protizákonnosťou volieb a sťažovateľom namietanou neplatnosťou volieb, resp. voľby kandidáta a c) intenzita protizákonnosti volieb, ktorá už spochybňuje výsledky volieb a ktorá odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú (boli) prejavom skutočnej vôle voličov (m. m. PL. ÚS 118/07). Dôležitým komponentom volebného súdnictva je teda zisťovanie intenzity volebných nedostatkov z hľadiska ich vplyvu na rozhodovanie voličov a najmä na výsledok volieb.

Ústavný súd vo svojej judikatúre dlhodobo vychádza zo širšieho chápania volieb. V tejto súvislosti, napr. v konaní sp. zn. PL. ÚS 6/06 uviedol, že „Posudzuje (ústavný súd,

pozn.) ústavnosť a zákonnosť nielen samotného volebného aktu a sčítania hlasov, ale celého volebného procesu, pokiaľ táto právomoc neprislúcha všeobecným súdom (registrácia kandidátov). Existuje verejný záujem na dodržiavaní právnej úpravy celého volebného procesu, lebo len tak sa možno priblížiť ideálu slobodnej súťaže politických síl v demokratickej spoločnosti, ktorý zahŕňa aj súťaž podľa platných pravidiel. Občan má právo, aby sa kandidáti uchádzali o jeho hlas podľa zákonných pravidiel.“.

B. Skutkové zistenia a ich vyhodnotenie

Na základe vykonaného dokazovania ústavný súd zistil tieto skutočnosti:

a) Sťažovateľ tvrdí, že odporca „... poskytoval za odovzdanie hlasu jemu finančnú odmenu, a to 30 eur v hotovosti. Vyplácanie finančnej odmeny menovaným protikandidátom bolo vykonávané priamo v deň volieb 27. 11. 2010, a to v obci Čičava – v priestore podnikateľskej prevádzky pohostinstva, ktoré je v súčasnosti prevádzkované blízkou osobou protikandidáta – pani M. K., miesto podnikania: Č. Voliči v predmetnom volebnom obvode boli od stredy 24. 11. 2010 zo strany protikandidáta a osôb ním poverených oboznamovaní s tým, že v deň volieb bude v priestoroch pohostinstva (adresa: Č.) vyplácanie finančnej odmeny vo výške 30 eur za každý odovzdaný hlas pre kandidáta L. K.“.

Ústavný súd výsluchom svedkov zistil, že odporca ako kandidát na funkciu starostu obce Čičava (a vo voľbách zvolený starosta) v deň volieb, a to 27. novembra 2010, mal najmenej piatim voličom (V. G., M. Š., K. M., A. M., N. D.) odovzdať sumu 30 € potom, ako mu títo v doobedňajších hodinách osobne oznámili, že mu odovzdali svoj hlas ako kandidátovi na post starostu vo voľbách uskutočnených 27. novembra 2010. V tomto zmysle vypovedali uvedení svedkovia. Dokonca z výpovedí svedkov vyplynulo, že takto mal poskytnúť odporca 30 € aj ďalším voličom potom, ako sa zúčastnili volieb a následne mu oznámili, že mu vo voľbách odovzdali svoj hlas.

Odporca poprel túto skutočnosť argumentujúc opatreniami, ktoré urobil, aby sa vyhol situácii z minulých volieb, ktorá by ho kompromitovala v súvislosti s kupovaním hlasov svojich voličov. V tom zmysle vypovedal aj 26. januára 2011 na Obvodnom oddelení

Policajného zboru v súvislosti s podaním trestného oznámenia M. N. Túto skutočnosť ústavný súd nemohol prehliadnuť. Rovnako nemohol prehliadnuť ani výpovede J. M. a Z. T. z 26. januára 2011 na Obvodnom oddelení Policajného zboru. Aktivity M. Š. vyvíjané po voľbách v súvislosti s „prípravou“ svedkov na výsluchy ústavného súdu do značnej miery spochybňujú svedecké výpovede o poskytnutí sumy 30 € zo strany odporcu voličom, ktorí mu oznámili, že mu vo voľbách odovzdali svoj hlas (M. Š., A. M. a V. G.), navyše bez akéhokoľvek hodnoverného preukázania tohto tvrdenia a ešte pred oznámením volebného výsledku.

Sťažovateľ nijako nepreukázal skutočnosť, že odporca a ním poverené osoby v čase od 24. novembra 2010 oboznamovali voličov Čičavy s tým, že v deň volieb sa bude v priestoroch pohostinstva Čičava 24 vyplácať „odmena“ 30 € za každý hlas odovzdaný v jeho prospech. Rovnako sa nepreukázali tvrdenia, že dva mesiace pred voľbami, resp. mesiac pred voľbami bolo povedané, „... že starosta bude dávať peniaze, aby sa dostal za starostu“. Navyše, z výpovedí svedkov M. Š. a V. G. vyplynulo, že „odmena“ sa bude vyplácať v čase pred voľbami.

b) Sťažovateľ ďalej tvrdí, že odporca „... po ukončení hlasovania, ale ešte pred tým, ako boli riadne sčítané hlasy, bol v miestnosti, kde prebiehalo sčítavanie hlasov, prítomný menovaný L. K. O tejto skutočnosti sa sťažovateľ dozvedel tak, že mu to oznámil člen okrskovej volebnej komisie – pani T. J., bytom Č. Takto došlo k porušeniu ustanovenia § 36 zákona 346/1990 Zb., čo spôsobuje nezákonnosť volieb.“

Z výpovedí svedkov sa nepreukázalo, že odporca bol prítomný v miestnosti, kde okrsková volebná komisia sčítavala hlasy. Svedkyňa M. J. (zapisovateľka okrskovej volebnej komisie) toto tvrdenie sťažovateľa vo svojej výpovedi nepotvrdila. Skutočnosť, že odporca sa v určitom čase (sám uviedol, že to bolo okolo 22.00 h v deň konania volieb) nachádzal na obecnom úrade, ale vo volebnej miestnosti nebol, a jeho otázka, či má „volebná komisia zabezpečené auto na odvoz volebnej dokumentácie“, položená mimo volebnej miestnosti, nemôže viesť k záveru, že bol v miestnosti, kde sa spočítavali hlasy. Účasť odporcu vo volebnej miestnosti vylúčili členovia volebnej komisie vo svojich

čestných vyhláseniach. Ústavný súd preto konštatuje, že sťažovateľ v tejto časti svojej sťažnosti neuniesol dôkazné bremeno o tomto svojom tvrdení.

c) Sťažovateľ tiež tvrdí, že „*samotné zistené výsledky volieb naznačujú, že pri sčítavaní hlasov mohlo dôjsť k úmyselným manipuláciám*“.

Prepočítaním hlasovacích lístkov ústavný súd dospel k zhodným výsledkom sčítania hlasov, k akým dospela aj volebná komisia, s rozdielom jedného hlasu u kandidátky č. 4 (M. N.).

Ústavný súd zistil, že z celkového počtu hlasovacích lístkov odovzdaných odporcovi (200 platných hlasov) 1 hlasovací lístok nebol označený ako neplatný, ale jeho platnosť je sporná. Na tomto hlasovacom lístku bol označený kandidát č. 2 zafarbeným krúžkom na poradovom čísle. Rovnako zistil, že z celkového počtu hlasovacích lístkov odovzdaných sťažovateľovi (197 platných hlasov) 1 hlasovací lístok nebol označený ako neplatný, ale jeho platnosť je tiež sporná. Na tomto hlasovacom lístku bol označený kandidát č. 3 zafarbeným krúžkom na poradovom čísle. Vzhľadom na to, že medzi platnými hlasovacími lístkami sa vyskytli dva rovnako sporne označené hlasovacie lístky, z ktorých po jednom patrili kandidátovi č. 2 a kandidátovi č. 3 a boli rovnako vyhodnotené, táto skutočnosť nemohla ovplyvniť výsledné poradie kandidátov.

Ústavný súd prehodnotil aj správnosť posúdenia neplatných lístkov. Považuje pritom za diskutabilné vyhodnotenie troch hlasovacích lístkov (uvedené na s. 12 v poradí ako 17. až 19. hlasovací lístok), jedného hlasovacieho lístka týkajúceho sa kandidáta č. 2 a dvoch hlasovacích lístkov týkajúcich sa kandidáta č. 3, z ktorých podľa názoru ústavného súdu je potrebné považovať za platný hlasovací lístok uvedený v poradí ako posledný, a to v prospech kandidáta č. 3. Napriek tomu výsledné poradie na základe prepočítania a prehodnotenia hlasovacích lístkov ostáva nezmenené.

Prepočítanie hlasovacích lístkov a zhodnotenie správnosti ich zaradenia medzi platné a neplatné aj s uvedenými nedostatkami ani výsluch svedkov nepreukázal manipuláciu

s volebnými lístkami, ktorá by mohla mať vplyv na platné výsledky volieb, aj so zreteľom na ich namietaný tesný výsledok.

Teória tzv. prázdnej obálky namietaná sťažovateľom, ktorý tvrdil prítomnosť takej obálky medzi obálkami s odovzdanými hlasmi, t. j. vynesenej obálky, ktorá umožňuje tomu, kto manipuluje voľby, uskutočňovať aj kontrolu nad priebehom hlasovania, sa nijakým spôsobom nepreukázala.

d) Sťažovateľ uvádza, že „*podozrenia z marenia a ovplyvňovania slobodného priebehu volieb do orgánov miestnej samosprávy vyjadrili aj ostatní kandidáti na starostu Obce Čičava, a to konkrétne: Š. S. a M. N.*“.

Podozrenie z marenia a ovplyvňovania slobodného priebehu volieb do orgánov miestnej samosprávy vyslovila okrem sťažovateľa len M. N. Táto vo svojej svedeckej výpovedi uviedla, že v tejto súvislosti podala trestné oznámenie, čo potvrdil aj svedok P. B. z Obvodného oddelenia Policajného zboru. Trestné oznámenie M. N. bolo uznesením Obvodného oddelenia Policajného zboru sp. zn. ČVS: ORP-20/VT-VT-2011 z 1. februára 2011 zamietnuté. M. N. podala proti tomuto uzneseniu sťažnosť. Ďalšie trestné oznámenie podané p. V., ktorý mal podozrenie z kupovania hlasov rómskych občanov, bolo podľa p. P. B. tiež odložené, lebo sa nepreukázalo to, čo sa uvádzalo v tomto trestnom oznámení.

Piaty z kandidátov na starostu obce – Š. S., vo svojej výpovedi výslovne uviedol, že nemá dojem, že by bola snaha zmarit' voľby a že by voľby niekto ovplyvňoval. Trestné oznámenie v tejto súvislosti nepodal.

Ústavný súd na základe vyhodnotenia všetkých dôkazov týkajúcich sa marenia a ovplyvňovania volieb do orgánov samosprávy konštatoval, že tvrdenie sťažovateľa o marení a ovplyvňovaní slobodného priebehu volieb sa nepotvrdilo.

C. Závery

Podľa § 30 ods. 1 volebného zákona volebná kampaň je činnosť politickej strany, nezávislého kandidáta, prípadne ďalších subjektov zameraná na podporu alebo slúžiaca na prospech kandidujúcej politickej strany alebo nezávislého kandidáta vrátane inzercie alebo reklamy prostredníctvom rozhlasového a televízneho vysielania, hromadných informačných prostriedkov, plagátov alebo iných nosičov informácií.

Účelom volebnej kampane je viesť diskusiu o veciach verejných v súvislosti s programom politických strán alebo jednotlivých kandidátov uchádzajúcich sa vo voľbách o priazeň voličov, v rámci ktorej možno prirodzene očakávať konfrontačný spôsob argumentácie usilujúci sa o zdôraznenie „vlastných predností“, prípadne o poukázanie na „slabiny alebo nedostatky“ volebného rivala. Je vecou každého subjektu zúčastňujúceho sa volieb (či už jednotlivého kandidáta, alebo politickej strany), aby v rámci svojho priestoru, ktorý mu predvolebná kampaň poskytuje, ponúkol voličovi adekvátnu odpoveď na argumentáciu súpera, pokiaľ ju považuje za skreslenú, zavádzajúcu alebo nesprávnu (PL. ÚS 105/07).

Ústavný súd tzv. kupovanie hlasov voličov hodnotí ako vážne porušenie volebnej kampane, pretože ide o aktivitu na získanie voličských hlasov počas volieb, ktorá zasahuje do samotnej podstaty volebného (aktívneho či pasívneho) práva zaručeného v čl. 30 ústavy. Takéto obmedzenie nesie so sebou také veľké nebezpečenstvo pre slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti, že od ústavného súdu vyžaduje veľmi prísne posúdenie (m. m. PL. ÚS 5/03, PL. ÚS 16/06). Podľa názoru ústavného súdu poskytovanie „protihodnoty“ za hlasovanie vo voľbách je protiústavné, lebo účelom aktívneho volebného práva je možnosť účasti na správe vecí verejných, a nie bezprostredný materiálny prospech (PL. ÚS 45/07).

Ústavný súd uvedenú činnosť hodnotí ako neetickú formu prístupu k volebnej agitácii („rafinovaná forma“), ktorú nemožno v žiadnom prípade považovať za zákonnú. V okolnostiach posudzovanej volebnej sťažnosti ústavný súd konštatuje, že okrem spochybnenia tvrdení vypovedajúcich svedkov o „kupovaní hlasov“ a protirečivých tvrdení v celom konaní v danom prípade v konečnom dôsledku nešlo o kupovanie hlasov voličov.

O kupovanie hlasov ide vtedy, ak niekto inému ponúka, sľúbi alebo zaručí dary alebo iné výhody za to, aby volil alebo nevolil v určitom zmysle (volil alebo nevolil určitého kandidáta). V tejto súvislosti sa sľubovanie vyplácania odmeny 30 € zo strany odporcu v období dva mesiace pred voľbami, mesiac pred voľbami, resp. v čase od 24. novembra 2010 až do konania volieb nepreukázalo. V priebehu dokazovania sa pritom vyskytli aj tvrdenia o tom, že odmena sa bude vyplácať ešte pred voľbami, nie až po voľbách. Pochybnosti sa preto týkajú aj „realizácie sľubu“, o čom svedčia nielen výpovede svedkov, ale aj skutočnosť, že svedkovia, ktorí tvrdia, že dostali od odporcu 30 €, spájajú odovzdanie tejto „protihodnoty“ za ich „volebnú službu“ s tým, že bez poskytnutia akéhokoľvek dôkazu o tom, že volili odporcu – „iba na slovo“ – im tento mal vyplatiť iba za samotnú účasť vo voľbách nimi označenú sumu bez znalosti reálneho výsledku volieb. Vzhľadom na to nemožno túto sťažovateľom tvrdenú, ale maximálne neistú podporu odporcu považovať za „kupovanie hlasov voličov“, resp. za voľbu podľa predstáv „svojho“ kandidáta.

Do úvahy treba vziať aj skutočnosť, že pri vyhodnotení dokazovania ide o situáciu, keď stojí tvrdenie proti tvrdeniu. Pri časovej rekonštrukcii nie je vylúčené, že v čase, keď mali svedkovia preberať odmenu, mohol byť odporca so svojou rodinou na ceste do volebnej miestnosti s cieľom vykonania svojho volebného práva.

Uvedené skutočnosti zjavne signalizujú, že nepostačujú na to, aby ústavný súd mohol na ich základe uplatniť svoju právomoc podľa § 63 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde, t. j. vyhlásiť tieto voľby za neplatné, tak ako to navrhuje sťažovateľ.

Rovnaký záver platí o námietke sťažovateľa v súvislosti s manipuláciou volebných výsledkov pri počítavaní hlasovacích lístkov.

Podľa § 31 ods. 4 poslednej vety zákona o voľbách na hlasovacom lístku pre voľby starostu obce (primátora) volič zakrúžkovaním poradového čísla označí kandidáta, pre ktorého hlasuje.

Volebný zákon posudzovanie hlasovacích lístkov upravuje spôsobom negatívnej enumerácie. Podľa § 38 ods. 1 „Neplatný je hlasovací lístok, ktorý nie je na predpísanom tlačive, ktorý nie je upravený podľa § 31 ods. 4, ak volič na hlasovacom lístku neoznačil zakrúžkovaním ani jedného kandidáta alebo ak označil zakrúžkovaním viac kandidátov, než má byť zvolených do obecného (mestského) zastupiteľstva, alebo neoznačil zakrúžkovaním ani jedného kandidáta na funkciu starostu obce (primátora), alebo ak zakrúžkovaním označil viac ako jedného kandidáta na túto funkciu“. Z citovaného ustanovenia vyplýva, že hlasovací lístok, ktorý napĺňa čo i len jeden z dôvodov neplatnosti, nemožno považovať za platný hlasovací lístok. Platí to pre okrskovú volebnú komisiu, ktorá (podľa § 38 ods. 4 volebného zákona) v sporných prípadoch rozhoduje o platnosti hlasovacieho lístka s konečnou platnosťou pre účely zisťovania výsledku volieb. Nie je rozhodujúce, ktoré z kritérií (dôvodov) neplatnosti kvalifikuje hlasovací lístok za neplatný. Rovnakú relevanciu má skutočnosť, kedy dôvod neplatnosti hlasovacieho lístku vznikol a kto ho zapríčinil.

Zverenie právomoci rozhodnúť o platnosti hlasovacieho lístka okrskovej volebnej komisii s konečnou platnosťou (§ 38 ods. 4 volebného zákona) neznamenaá úplnú voľnosť komisie pri posúdení hlasovacieho lístka. V kontexte s celým znením ustanovenia § 38, ale najmä s odkazom v odseku 1 písm. b) na úpravu hlasovacieho lístka podľa § 31 ods. 4 taký lístok, ktorý nie je označený zakrúžkovaním poradového čísla kandidáta, nemožno uznať za platný. Na tejto skutočnosti nemôže nič zmeniť fakt, že posudzovanie hlasovacích lístkov bolo prípadne benevolentnejšie u všetkých kandidátov (PL. ÚS 21/99).

V danom prípade však išlo o ojedinelé pochybenie hodnotenia platnosti hlasovacích lístkov, ktoré v konečnom dôsledku nemali vplyv na konečný, aj keď tesný výsledok volieb.

Manipulácia volieb a prítomnosť odporcu vo volebnej miestnosti počas spočítavania hlasovacích lístkov sa jednoznačne nepreukázali.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ neunesol dôkazné bremeno preukazujúce pravdivosť jeho tvrdení uvedených v jeho sťažnosti. Dôkazy navrhnuté sťažovateľom sa ukázali ako zjavne nedostatočné na to, aby ústavný súd mohol

v kontexte so všeobecnými východiskami, ktoré uplatňuje pri svojom rozhodovaní o volebných sťažnostiach, v súlade s návrhom sťažovateľa uplatniť svoju právomoc podľa § 63 ods. 1 písm. a) a b) zákona o ústavnom súde, t. j. vyhlásiť voľby starostu obce Čičava konané 27. novembra 2010 za neplatné alebo zrušiť výsledok volieb starostu obce Čičava konaných 27. novembra 2010.

Na tomto základe ústavný súd podľa § 63 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde sťažnosť sťažovateľa zamietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. marca 2011